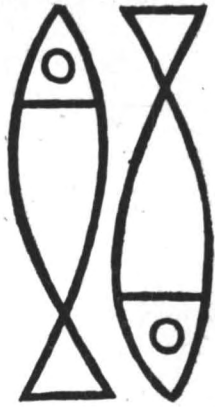

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

H. AMELINK — LANGERAK

HEMELVAART

De hemelvaart van onze Here Jezus Christus heeft kennelijk minder tot de verbeelding der christenen gesproken dan de andere heilsfeiten. Kerstfeest en Pasen krijgen meer aandacht. Het is ten onrechte. Paulus zegt „wat meer is de opgewekte, die ter rechterhand Gods, die ook voor ons pleit” (Rom. 8 : 34).

De discipelen keren dan ook verblijd terug van de Olijfberg. Met grote blijdschap staat er zelfs (Luk. 24 : 52, 53).

Nu, er is alle reden voor die grote blijdschap, óók om de hemelvaart. Het is een stap vooruit in de geschiedenis van het heil. Het is immers de troonsbestijging van onze Middelaar. Van ons Hoofd. En daarbij hebben wij natuurlijk het grootste belang.

De aanvaarding van de regering van een nieuwe vorst... Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde... ging vroeger gepaard met grote feesten. Daar was ook alle reden voor, als je met een goede vorst te maken had. Zo'n troonsbestijging ging ook meestal gepaard met de proclamatie van amnestie. Gestraften werden hun straf kwijt gescholden.

Nu: hoe veel te meer is de troonsbestijging van de Heiland tot ons voordeel.

De tijd tussen hemelvaart en pasen is de periode van de verschijningen. Hij is levend verschenen aan de apostelen. Hij maakt hen zo tot oog- en oorgetuigen van de opstanding. Zij worden het gemaakt om die proclamatie van de vrij spraak van goddelozen uit te bazuinen in heel de wereld.

De Here Jezus gaat naar de hemel. Maar Zijn werk breekt niet af. Vanuit de hemel zet Hij Zijn werk voort door de dienst van de apostelen. Lukas verhaalt de hemelvaart aan het einde van zijn evangelieverhaal en aan het einde van het boek Handelingen. In dat boek wordt ons verteld hoe de Here Zijn gezanten zendt tot aan het einde der aarde. Zo wordt de heerschappij van de duivel verbroken. Zo wordt het koninkrijk gevestigd.

Als in Efeze 4 met een aanhaling uit Psalm 68 over de hemelvaart wordt gesproken, dan zegt Pau-

lus daar dat de verhoogde Christus overwinningsgeschenken uitdeelt. Wat zijn die geschenken? In het algemeen de verkondigers van de zeer blijde boodschap. Zo ontsteekt Hij het geloof in onze harten.

Voor de Here Jezus Christus was het ook loon op Zijn werk in vernedering volbracht. Fil. 2 : 9, 10. In dat loon mogen we delen.

In de brief aan de Hebreeën wordt ook over de hemelvaart gesproken. De hemelvaart van onze Hogepriester. Zo is o.a. Christus naar de hemel gevaren, om voor ons te pleiten. In Rom. 8 zei Paulus hetzelfde. Wie zal beschuldiging inbrengen? De satan, de verklager der broeders wordt het zwijgen opgelegd. „Nu is verschenen het heil en de kracht en het koningschap van onze God en de macht van Zijn Gezalfde; want de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht aanklaagde voor onze God, is nederge worpen” (Openb. 12 : 10).

Hij is onze Advocaat. Hij wijst eeuwig op Zijn offer. Hij staat immers in de troon als het Lam, dat geslacht is. En als wij voor de zoveelste keer gezondigd hebben, als we God bedroeven, en wij vragen om vergeving, dan bidt de Heiland ook voor ons. „Mijn kinderen, dit schrijf ik u, opdat gij niet tot zonde komt. En als iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de rechtvaardige; en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar voor die der gehele wereld” (1 Joh. 2 : 1, 2). En wie zou eer verhoord worden dan de Zoon van God?

Jezus Christus is gestorven, is verrezen ook voor mij, heeft de zegepraal verworven en het leven, ook voor mij. Aan Gods rechterhand gezeten, zal Hij nimmer mij vergeten, maar, uit deernis met mijn lot, treedt Hij voor mij in bij God.

Zijn voorbede gaat dunkt me ook verder dan vragen om vergeving van onze zonden. Er is een echt mens naar de hemel gevaren. Die het mensenleed gedragen en gedeeld heeft. Die in alle dingen als wij is verzocht geworden. Wij kunnen ons de moeite van een ander vaak maar moeilijk voorstellen. Ook al doe je nog zo je best. Als je niet in dezelfde moeite verkeert, dan lukt dat niet. Daarom zijn mensen dan ook maar moeilijke vertroosters. Maar wij hebben een Pleiter, die niet vergeten is wat pijn en moeite is. Die het allemaal nog weet. Die ook weet hoe moeilijk dat zijn kan.

Daarom geldt ook:

Niets dat mij van Hem kan scheiden,
'k Zal, wat ramp mij moog' verbeiden
door Zijn kracht, zelfs in de pijn,
meer dan overwinnaar zijn.

De hemelvaart is echt een stap vooruit. Reden tot grote blijdschap.

Stap vooruit ook in de strijd tegen de zonde. Hij, de verhoogde Heiland heeft de Geest gezonden. „Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is gezeten aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn” (Col. 3 : 1, 2). Het bedenken van de dingen die boven zijn, dat is dus bedenken dat Jezus Christus overwinnaar is. Dat we met Hem gestorven, met Hem begraven zijn en dat Hij met Zijn genade heerschappij voert in ons leven. Het zoeken van de dingen die boven zijn, is het zoeken van de doorwerking van die genade in ons leven. En wat dat concreet wil zeggen werkt Paulus verder uit in Col. 3: als nieuwe mensen leven. Als we dat niet doen, dan zijn we de opstanding en de hemelvaart (het meerdere) in hun universele betekenis vergeten. Want Christus wil vanuit de hemel het nieuwe leven in ons zien.

Broeder W. Kaper overleden

In de nacht van 22 op 23 mei is na langdurige ziekte overleden broeder W. Kaper, die enkele weken geleden als secretaris-penningmeester van de Geref. Persvereniging „Opbouw” afgetreden is, na zich vele jaren aan dit werk te hebben gegeven.

Wij komen de volgende week hierop nader terug.

De begrafenis zal plaats vinden zaterdag 26 mei om 13.00 uur op de Algemene Begraafplaats Tolsteeg aan de Opaalweg te Utrecht.

Vooraf zal om 12.00 uur in de Rehobothkerk, Tolsteegplantsoen 159 een rouwdienst worden gehouden.

De hemelvaart wordt in de H. Schrift ook nog verbonden met de wederkomst, het laatste heilsfeit dat we wachten. „Wanneer Christus verschijnt, die ons leven is, zult ook gij met Hem verschijnen in heerlijkheid”. Daarom laten we onze harten opwaarts in de hemel heffen, waar Christus is.

IN DIT NUMMER

Pagina 165

Ds H. Amelink,
Hemelvaart

Pagina 166

Ds G. Janssen,
Critisch

Pagina 167

Prof. C. Veenhof,
De nieuwe theologische
faculteit van de V.U.

Pagina 168/169

M. de Klijn,
Nijhoff's dichtkunsten
en thematiekDs. H. Amelink,
Paulus' brief aan de
Galaten

Pagina 170

D. W. L. Milo,
Onder onsDs H. Amelink,
Boekbespreking

Critisch

■ De critiek is „in”

Er zijn bepaalde woorden, die uit de taalschat verdwijnen, er zijn andere, die dag aan dag gebruikt worden. Tot de eerste groep behoren b.v. gehoorzaamheid, kuisheid, reinheid, tot de andere mondigheid, gerechtigheid, gelijkheid, vrijheid. Wie dit verschijnsel met enige aandacht beziet, komt al spoedig tot de ontdekking, dat het samenhangt met een bepaalde geestelijke gesteldheid; met een verandering in denken en leven. De taal is immers niet een in zichzelf onafhankelijke grootheid, maar uitdrukking van het leven. Wisseling in taalgebruik wijst daarom altijd heen naar een veranderende manier van denken en leven. Als de algemene mentaliteit verandert, weerspiegelt zich dat in de taal.

Tot de woorden, die momenteel „in” zijn, behoort ook het woord „critiek” en het bijvoeglijk naamwoord „critisch”, vooral bekend in de verbinding „maatschappij-critiek” en „maatschappij-critisch”. De huidige maatschappij deugt niet, zo is hierbij de gedachte. Ze is althans vol gebreken en onvolkomenheden. Haar structuren deugen niet, d.w.z. de gedingen, waarin alles is vervat; het systeem als zodanig; de wijze, waarop ze is opgebouwd. Dit heeft dan betrekking op de maatschappij in brede zin: heel het economische en politieke bestel valt er onder. Deze twee raken in onze tijd trouwens steeds meer met elkaar verweven. Deze kritische zin laat de roep horen om vernieuwing. Het ontstaan telkens weer van nieuwe politieke partijen is er niet vreemd aan. Oppervlakkig beschouwd is dit een vreemd verschijnsel. We leven in een welvaart als Nederland nooit te voren heeft gekend, waarbij die van de Gouden Eeuw niet in de schaduw kan staan, vooral ook hierin niet, dat nu de brede lagen van de bevolking er op een of andere wijze in delen. Ik druk me opzettelijk voorzichtig uit. Maar hoe de welvaart ook toeneemt en de sociale voorzieningen worden uitgebouwd en de medische verzorging ongeken is, steeds luider verheft zich de maatschappij-critiek. En die betreft heus niet begrijpelijke zaken als milieuvervuiling en aantasting van ons natuur-bezit, maar ook de ongelijkheid in verdienste, in loon, in mogelijkheden, kortom; ze betreft heel de structuur van onze maatschappij.

Het is een boeiende vraag na te gaan waaruit deze critiek opkomt.

■ De bron van van deze critiek

Komt deze critiek op uit de slechte ordening van onze maatschappij of heeft ze een andere oorzaak?

We moeten ons hier m.i. hoeden voor een al te simpel antwoord. De structuren van onze maatschappij zijn m.i. slechts een

Kerkelijk Leven

aangrijpingspunt, niet de eigenlijke oorzaak. Deze ligt eensdeels wel in de maatschappij, maar niet in haar ordening als zodanig. Want die kon, hoewel ze onvolmaakt is, echt wel minder. Onze maatschappij raakt echter steeds meer leeg van God en van Zijn heil. Ze wijst niet meer boven zichzelf uit. Ze is welvaartsmaatschappij geworden, waarin het steeds meer gaat om zuivere materiële dingen: om productie en consumptie. Alle hogere, geestelijke leven raakt steeds meer op de achtergrond. Dat kan op de duur de mens niet bevredigen. Duidelijk blijkt dat uit het gedrag van de jongeren: uit hun protesthouding, zoals die zichtbaar wordt in de spijkerbroek, liefst met rafels en de slobbertrui. Niet dat het hart van de mens God zoekt, de God van de Heilige Schrift, de Vader van onze Here Jezus Christus. Wel is het woord van Augustinus waar dat het hart van de mens onrustig is totdat het rust vindt in God (Confessiones I, 1.), maar van het laatste — het rust vinden in God — wil het cor inquietum, het onrustige mensenhart, van nature niet weten. Hij schept zich zijn eigen goden in de vorm van idealen, die hem verheffen boven het platte aards, boven de materie. Zo is hij een idealist en gelooft hij in en strijdt hij voor zijn ideologie. In deze ideologie is vandaag het woord gerechtigheid één van de trefwoorden. Daar wordt om geroepen in onze maatschappelijke verhoudingen en ook met het oog op de verhouding tussen de rijke en arme landen. Want een mens kan nu eenmaal niet in de leegte leven. Men zie hierover ook het in Nederlandse Vertaling in de vijftiger jaren verschenen werk van Karl Bednarik: De jonge arbeider van deze tijd. Een nieuw type. Verschenen bij de Erven J. Bijleveld.

De nozems met hun nihilisme hebben plaats gemaakt voor de „kritische jongeren”, die wel lastig kunnen zijn, maar toch naar idealen grijpen. Er valt weer mee te praten!

■ Het nieuwe mensbeeld

Deze critiek, die haar diepste wortels eensdeels vindt in de geestelijke leegte van onze technisch overvoerde consumptie-maatschappij heeft anderzijds haar bron in het mensbeeld van onze tijd. Ik schreef boven dit stukje het „nieuwe” mensbeeld. Nu is dat woord „nieuw” uiteraard betrekkelijk. Wat is in de geschiedenis van onze wereld werkelijk nieuw! Misschien kunnen we zeggen dat het moderne mensbeeld zich met vernieuwde

kracht baanbreekt in onze tijd. Het is het beeld van de vrije mens, zoals zich dat in Europa voor het eerst duidelijk vertoonde in de Renaissance, toen beperkt tot een elite, nu door de toenemende welvaart en de communicatiemiddelen veel algemener. Het is het beeld van de autonome mens, die zichzelf tot een wet is en geen wet, geen gezag boven en buiten zich erkent. Men denke in dit verband aan de drift tot democratisering, zoals die zich vandaag laat gelden. Ze heeft, niet als streven naar noodzakelijke of gewenste verbetering van bepaalde verhoudingen, maar als fanatiek aangehangen beginsel, als ideologie, hier haar wortels, evenals de revolutionaire tendenzen van onze tijd, heel het kritische bedrijf als beginsel, als ideologie, in de plaats gekomen van de religie.

■ Evangelie en maatschappij

We horen vandaag telkens betuigen dat het Evangelie zelf maatschappij-critisch is. Graag wordt in dit verband ook verwezen naar de profeten van het Oude Testament, die met striemende woorden de maatschappelijke misstanden van hun dagen geselden en daarbij de rijken en groten niet spaarden, ja, hen in het bijzonder tot doelwit van hun critiek maakten. Heeft Jezus zelf niet het „wee u” de rijken in het aangezicht geslingerd? Luc. 6:24. En is 't het Evangelie niet, dat opkomt tegen alle onderdrukking en onrecht? Moet daarom de kerk niet voorop gaan in de maatschappij-critiek en alle onrecht en onderdrukking, alle diskwalificatie en ongelijkheid aan de kaak stellen?

Er zijn theologen, die zo ver gaan, dat ze betogen dat het Evangelie in deze zin voor de moderne mens moet worden „vertaald” in maatschappelijke en politieke termen. Zo niet, dan verliest het zijn aanspreekbaarheid en relevantie en de kerk wordt een museum. De klacht is ook vaak dat de kerk in het verleden zich altijd conservatief heeft opgesteld en een bolwerk is geweest voor het behoud. Maar dat kwam dan neer op gedogen van het onrecht en zich neerleggen bij het kwaad in de maatschappij, ja, op het beschermen ervan. Is er niet veel waars in deze critiek op de kerk; op de kerk van het verleden?

■ Kerk en maatschappij

De laatste vraag is er een van historische aard en de beantwoording ervan zal heel wat meer ruimte vragen dan in een artikel van een weekblad voorhanden is. Ik wil daarom volstaan met op drie dingen te wijzen:

Het eerste is dat het onbegonnen werk zou zijn om de kerk van alle critiek te zuiveren. Christus' kerk gaat haar weg door de geschiedenis in onvolmaaktheid, ook voor wat betreft het laten schijnen van haar licht, het licht van het Evangelie, over maatschappelijke aangelegenheden, in casu, het aanwijzen van onrecht en onderdrukkend in het maatschappelijke leven. Dat kan in bepaalde gevallen zeker tot haar taak behoren. De Bijbel gaat haar daarin voor. Daarop werd boven reeds gewezen. En daaraan zou nog kunnen toegevoegd worden wat Jacobus schrijft in zijn brief.

Het tweede is dat men hier met het woord kerk toch niet alles op een hoop moet gooien. Wat verstaat men onder de kerk in de vorige eeuw, laat ons zeggen in de jaren 1840-1870? De liberaal getinte en gezinde Hervormde Kerk (het genootschap!) of de Christelijke Afgescheiden Kerk, met wat daar geestelijk bij behoorde? Deze bestond zelf voor een zeer groot deel uit mensen, die leden onder onderdrukking en armoede. Een deel van hen is om maatschappelijke en geestelijke redenen uit het Nederland van die dagen geëmigreerd om ergens elders een vrij geestelijk en beter maatschappelijk bestaan op te bouwen.

En dan zou ik nog willen wijzen op een derde: Met de maatstaven van deze tijd: democratie, vakorganisaties, een vrij sterke beheersing van de economie en gestegen welvaart door wetenschap en techniek kan men vroeger tijden niet afmeten zonder in grove onbillijkheden te vervallen. Elke tijd is tenslotte historische bepaald, zowel wat de mogelijkheden als de opvattingen betreft. Zonder onbillijkheden kan men het eigen denken niet toepassen op vroeger tijden.

Dat neemt niet weg, dat de geschiedenis vol is van onrecht en onbillijkheden en dat daartegen onze strijd heeft te gaan, ook als christenen.

Maar dat is niet hetzelfde als de critiek toevallen, in haar doelstellingen en werkwijzen, zoals we dat vandaag meemaken. De Kerk van Christus heeft in dit opzicht een eigen geluid te laten horen en de christenen hebben in dat opzicht een eigen standpunt in te nemen. Het is een kwestie van levensbelang om dat goed in te zien. Daarom willen we daarover graag in een volgend nummer nog het een en ander opmerken. We denken daarbij dan ook speciaal aan onze jonge mensen, die met deze vragen worstelen.

Bediening

Elke week weer
een ongelofelijk,
een zeer vertroostend
gebeuren:
wat in letters slaapt
ontwaakt
en staat op.

Wij geven de woorden
voor niets,
en vooral de zondaren,
zij, die wel eens iets
gehad hebben,
verlangen
ernaar.

Drie- of viermaal
per jaar,
gezet aan tafel,
nemen zij Woord
in hun hand
en eten dan stil
en aandachtig,
er is nooit iets
tekort.

uit: g. boogaard,
met dank aan de joden!
uitg. g. f. callenbach, nijkerk

C. VEENHOF — KAMPEN

De nieuwe theologische faculteit van de V.U.

De grondslagen crisis die in de ARP zo duidelijk aan de dag is getreden, is uiteraard geen geïsoleerd verschijnsel. Zij is niet meer dan één moment in, één openbaring van de crisis die heel de oorspronkelijke „gereformeerde wereld” tot in de wortel heeft aangetaast. Het is een crisis die vooral hierdoor wordt gekenmerkt dat het authentiek reformatische leven en denken wordt teruggedrongen om plaats te maken voor een leven en denken dat door allerlei soort nieuwe — in feite vaak ook heel oude — theologieën en filosofieën wordt geïnfecteerd.

■ een gereformeerde universiteit

Een typisch voorbeeld van dit terugdringen van het authentiek gereformeerde is wat in de laatste jaren met de Vrije Universiteit is gebeurd.

Naar haar opzet was de V.U. een gereformeerde Universiteit.

Dat betekende naar de bedoeling van de oprichters tegelijk ook: een voluit katholieke, oecumenische universiteit. Want „gereformeerd” was voor hen niet een of andere religieuze, kerkelijke of theologische specialiteit, maar niets anders dan het **authentiek Schriftuurlijke, Christelijke!** Dat werd alleen als „gereformeerd” aangeduid om daarmee duidelijk tot uitdrukking te brengen dat door Gods genade, onder de leiding van de Heilige Geest, in de grote reformatietijd de kern, de diepste motieven van het Woord van God zo helder aan het licht waren getreden als nooit te voren. Zo helder als dat ook nádien nooit meer het geval was geweest. En dat de kerk daarom zich bij wat God in die reformatie aan haar had geschonken diende aan te sluiten, om van daaruit voort te gaan met de bede en de worsteling om een steeds dieper verstaan van het Woord van God en een steeds inniger binding daaraan in leven en denken te komen.

Een man als Bavinck heeft dit, bijna tot vermoedens toe, er bij zijn geestverwanten pogen in te hameren.

Het Gereformeerde, zo hield hij speciaal de kring rond de Vrije Universiteit voor, wil **niets anders** zijn en is ook niets anders „dan het Christelijke zelf, gelijk het uit de verbastering in de historie der zestiende eeuw weer zuiver is te voorschijn getreden.” En daarom is het Gereformeerde naar zijn typische aard „even katholiek als het Christendom zelf.” Meer dan in enige andere confessie is in de gereformeerde „de genade volstrekt soeverein, overvloediger dan alle zonde, onafhankelijk van geslacht en leeftijd, van volk en land, onafhankelijk zelfs van de wil van de mens! Aan de liefde des Vaders, aan de genade des Zoons, aan de gemeenschap van de Heilige Geest is daarin geen andere grens gesteld dan die welke in de altijd wijze en heilige raad getrokken is. Geen terrein des levens is van de herschepping uitgesloten. Aan geen scheepsel be-

hoeft gewanhoopt. Het Evangelie is voor alle creaturen bestemd.”¹⁾ In geen enkele confessie, zo verzekerde — en bewees! — Bavinck, „is het christelijke in zijn religieus, ethisch en theologisch karakter zo tot zijn recht gekomen; nergens is het zo diep en breed, zo ruim en vrij, zo waarlijk katholiek opgevat als in die van de Gereformeerde Kerken”.²⁾

Het spreekt van zelf dat de stichters van de Vrije Universiteit vanuit deze diepgewortelde overtuiging voor heel de theologische arbeid die daarin verricht zou worden de gereformeerde confessie tot grondslag kozen.

Dat deden ze omdat ze de gave van God in de grote Reformatie geschonken niet wilden verachten maar ten volle honoreren.

Dat deden ze opdat hun Universiteit in de hoogste mate waarin dat hier en nu mogelijk is oecumenisch en katholiek zou zijn.

Dat deden ze om voor zover mensen dat kunnen doen een ware progressiviteit mogelijk te maken. Dat deden ze om het fatale dilemma van: conservatief of progressief voluit te boven te komen.

Dat deden ze bovenal om de theol. faculteit gehéél en alleen te binden aan de Heilige Schrift.

■ de grote verandering

Zoals bekend is werd de situatie van de Vrije Universiteit in de voorbije jaren radicaal veranderd. Op allerlei manier.

Maar vooral ook daarin, en daarop wil ik speciaal wijzen, dat de gereformeerde confessie niet langer meer grondslag is van de theologische faculteit en dus ook niet van de daarin plaatsvindende theologische wetenschapsbeoefening.

De V.U. heeft nu voor alle arbeid die in haar geschiedt een grondslag gekozen die sterk herinnert aan die van de Wereldraad van Kerken en die men „algemeen christelijk” zou kunnen noemen. Het is een grondslag die in de huidige religieuze, kerkelijke en theologische situatie bitter weinig zegt. Want de formulering ervan wordt door de vele nuances, stromingen, richtingen, groepen in de christenheid totaal verschillend gelezen en geïnterpreteerd.³⁾

De betekenis van deze grondslagverandering is enorm.

De V.U. is daardoor van een gereformeerde of calvinistische universiteit een „algemeen-christe-

¹⁾ Hij zei dit in een rede die hij voor de Vereniging voor Gereformeerd Hooger Onderwijs in 1895 te Zwolle hield. **Bede en Rede**, Kampen 1899, 40.

²⁾ Geref. Dogmatiek I¹, Kampen 1895, IV.

³⁾ Die grondslag luidt: „het Evangelie van Jezus Christus, dat naar de openbaring in de H. Schrift de mens in zijn gehele leven roept tot de dienst en verheerlijking van de ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest en daarin tot dienst aan de mensen”. Elke term van deze formule is poliïnterpreteerbaar en wordt ook in feite verschillend geïnterpreteerd.

lijke” geworden. Ze heeft nu een grondslag waarmee de felste tegenstanders van haar oprichting zonder twijfel van harte mee zouden hebben ingestemd!³⁾

Deze grondslagwijziging is speciaal voor de theologische faculteit diep ingrijpend en fataal.

Die faculteit is nu geen faculteit meer ter beoefening van de gereformeerde theologie. Ze heeft opgehouden een gereformeerde faculteit te zijn.

Dat betekent natuurlijk niet dat er geen hoogleraren en andere functionarissen in kunnen werken die de theologie nog beoefenen in authentiek reformatische, gereformeerde zin! Maar het betekent wel dat er volgens de statuten geen gereformeerde theologische faculteit meer is. En dat daarin dus **rechtens** ook niet-(confessioneel) gereformeerde functionarissen in opgenomen kunnen worden en werkzaam zijn. De grondslag is zelfs van dien aard dat vermoedelijk wel **alle** theologische docenten die aan nederlandse universiteiten werkzaam zijn hem kunnen en willen onderschrijven! Deze stand van zaken is helder aan de dag getreden door een aantal scherpe vragen die door prof. Nauta in de op 6 febr. 1971 gehouden jaarvergadering van de Vereniging waarvan de V.U. uitgaat werden gesteld. Wat toen duidelijk aan het licht trad heeft deze in het Centraal Weekblad kort daarna zo beschreven:

„Heel belangrijk is het, dat duidelijk (door Directeuren van de V.U. n.l.) werd erkend, met betrekking tot de faculteit der godgeleerdheid, dat men van de oorspronkelijke opzet is afgeweken. **Er is niet langer sprake van dat deze faculteit als geheel gebonden zou zijn aan de drie formulieren van enigheid.** Alleen voorzover ter zake met een bepaalde kerk een overeenkomst wordt aangegaan, bestaat de mogelijkheid (!) dat althans gedeeltelijk - n.l. voor 't onderwijs en niet voor het onderzoek — de band aan de belijdenisgeschriften verplichtend wordt gesteld. Gelijk men weet, is zulks momenteel het geval met de overeenkomst, die met de Geref. Kerken indertijd werd aangegaan.”

Toen het zo goed duidelijk was geworden dat de theologische professoren van de V.U. **als zodanig** niet meer bij hun arbeid aan de belijdenis waren gebonden, stelde prof. Nauta voorts de vraag of de mogelijke tegenstellingen die door deze stand van zaken binnen de faculteit zouden kunnen optreden geen aanleiding moesten geven tot ernstig nadenken en of met het oog daarop geen voorzieningen getroffen moesten worden!

■ de onmogelijke constructie

Die vraag was ten volle ter zake. Men denke zich de situatie maar eens in.

Een theologisch hoogleraar aan de V.U. is **als zodanig** niet gebonden aan de confessie. Hij is in zijn theologische arbeid wat de binding aan de geref. belijdenis betreft volkomen „vrij”. Hij kan uiteraard dus ook rechtens **resultaten** van zijn theologisch onderzoek die afwijken van de belijdenis of daar zelfs rechtstraads tegen ingaan publiceren! Hij is als professor aan de V.U. **alléén** gebonden aan de, in feite weinig of niets zeggende, nieuwe grondslag! Maar — in het onderwijs dat zo'n hoogleraar moet geven is hij krachtens een eventuele overeen-

³⁾ Ik denk die zeggend aan „orthodoxe” theologen als Bronsveld, Van Toorenbergen, Van Oosterzee enz.

komst met de Geref. Kerken wel gebonden aan de gereformeerde belijdenis!

Kort en duidelijk geformuleerd komt de stand van zaken dus hierop neer:

De gehele theologische faculteit van de V.U. is niet gebonden aan de gereformeerde belijdenis. Alleen voor zover met bepaalde kerken (b.v. gereformeerde) een overeenkomst wordt aangegaan bestaat de **mogelijkheid** dat voor de theologische faculteit, althans **gedeeltelijk** (namelijk alleen wat het theologisch **onderwijs**, maar niet voor het theologisch **onderzoek** en de concrete resultaten daarvan in tijdschriften, boeken, enz. betreft) de band aan de belijdenis verplichtend wordt gesteld! Ik meen te mogen en te moeten zeggen dat de hier omschreven constructie **logisch ondenkbaar en praktisch onuitvoerbaar is.**

De taak die aan een niet-gereformeerde theologische hoogleraar in de zo door een overeenkomst met gereformeerde kerken gebonden theologische faculteit wordt opgelegd is eenvoudig 'n onmogelijke! Maar hoe dit ook verder moge zijn: in ieder geval staat vast dat als b.v. kerken, die een overeenkomst als de zojuist aangeduide met de V.U. hebben aangegaan, de theologie van een hoogleraar zouden veroordelen of hem zouden schorsen, diens positie **in de V.U.** volledig onaangetast zou blijven! Prof. Kuitert antwoordde in het bekende interview met Bomans op diens vraag of hij vanwege zijn van de gereformeerde confessie afwijkende opvattingen ook „afzetbaar” was als prof. van de V.U. zeer terecht: „Laat ik dan het misverstand uit de wereld helpen, dat de Vrije Universiteit waar ik doceer, een gereformeerde aangelegenheid zou zijn. Die theologische faculteit is dat ook niet. Men heeft wel een contract met de gereformeerde kerken voor de afname van de „klanten”, want iedere faculteit, ook de theologische moet natuurlijk een afzetgebied hebben. Ook de rijksuniversiteiten hebben hun overeenkomst

(vervolg op pag. 171 - 3e kol.)

⁴⁾ Kuyper wilde op grond van zijn kerk-idee en gemene-gratie-conceptie de band tussen de theol. fac. van de V.U. en de kerken radicaal verbreken. Hij zei op de jaarvergadering van de V.U. op 5 juli 1912 o.a. dit: „Onze Vrije Universiteit dreigde reeds meer dan eens van kerkzijde in de klem te komen, en ik zal mij wel wachten te loochenen, dat ze niet reeds met de kleine teen van haar linkervoet in die klem vastzit. Dit hangt er met name aan, of ze haar Theologische faculteit niet te zeer tot een hulschool voor de opleiding verlaagt. Zeer zeker, die faculteit moet ook opleiden, doch haar eerste roeping is en blijft toch om de Theologia Sancta **wetenschappelijk** ook dan te vertegenwoordigen, al had ze geen enkel theologisch student. Een theologische faculteit is zo heel iets anders dan een opleidings-school in oorsprong, doel en uitingswijze; en nooit mag ze vergeten, dat haar principiële roeping niet in de kerk, maar op het erf der wetenschap ligt”. Die „kleine teen aan de linkervoet” was en is de invloed die de deputaten van de synode der Geref. Kerken op de benoeming der theol. professoren uitoefenen. In de nieuwe situatie waarin de V.U. thans gekomen is, is die inderdaad onzinnig. Die deputaten kunnen wel eisen dat een te **benoemen** prof. aan de confessie gebonden moet zijn, maar als hij er ná zijn benoeming van gaat afwijken kunnen ze niets meer met hem beginnen. Zijn positie als **hoogleraar aan de V.U.** is dan onaantastbaar!

M. DE KLIJN — AMSTERDAM

Nijhoff's dichtkunst en thematiek

Mijn eenzaam leven wandelt in de straten,
Langs een landschap of tusschen kamerwanden.
Er stroomt geen bloed meer door mijn doode handen,
Stil heeft mijn hart de daden sterven laten.

Met deze loodzware melancholieke ernst vangt Nijhoff's eerste gedicht uit de bundel „De Wandelaar” (1916) aan. Hij ziet zichzelf als een toeschouwer die vanuit een hoge toren neerziet op een wereld waarmee hij geen contact kan krijgen. Ja, zelfs geen geluid dringt tot hem door. Tot passiviteit gedoemd ziet hij de werkelijkheid als een stoet levenloze beelden aan zich voorbijgaan. In deze onmacht vloekt hij zijn liefde en wordt hij door wanhoop gekweld.

Een steeds terugkerend woord in Nijhoff's gedichten is het „breken”. Zo schrijft hij dat Gods witte licht zich breekt in kleuren. Ook het leven breekt evenals zijn eigen ziel. Het leven ondergaat Nijhoff als een zware last, die slachtoffer maakt, en hem uiteindelijk breekt. Maar tegelijkertijd is dat ook het doel waarvoor hij mens is. Want, schrijft hij in zijn gedicht „Het Licht”:

Naakt aan een paal geslagen door de koorden,
Ziel, die zichzelf brak in liefde en woorden:
Dit zijn de daden waar ik mensch voor was.

Zo blijkt dat leven hard te zijn, maar het is ook een onweerstaanbare stroom van energie die door de aderen vloeit. Hier blijkt Nijhoff's uitzicht op het werkelijke leven, dat eerst in de dood bereikbaar wordt. Dit is zijn verlangen naar oneindigheid, misschien mogen we in christelijke termen zeggen: het verlangen naar het eeuwig leven.

Toch blijkt in het gedicht „De Tuinman” dat Nijhoff zich niet van de werkelijkheid afkeert, hij vlucht noch in een platonische ideeënwereld, noch in de droomwereld van persoonlijke overpeinzingen.

God heeft ons op de wereld gezet,
Het leven kan niet sterven.

Ook als de mens nog zozeer zoekt naar een rustplaats, wanneer men het zwerven moe is en wil slapen, dan luidt zijn devies:

Zie naar de bloemen op een graf,
Het leven kan niet sterven.
Nooit komen wij de wereld af,
Al barsten we tot scherven.

Er zijn dus twee krachten die in Nijhoff werken, zijn verlangen naar het pure ongebroken leven dat eerst na de dood (of liever: in de dood) kan worden gevonden en anderzijds zijn worsteling om in dit leven een zin te vinden, het te accepteren als een daad van God waarmee wij klaar moeten zien te komen.

Dat is dan ook de reden dat Nijhoff enerzijds het leven als „waanzin” kan beschrijven, en anderzijds kan zeggen dat „alles schoon en alles goed” is.

Een prachtig voorbeeld van deze innerlijke strijd die Nijhoff voert vinden wij in het gedicht „Pierrot” dat ik in zijn geheel hieronder laat volgen:

'k Ontmoette 's nachts een vrouw bij een lantaren,
Geverfd, als heidenen hun dooden verven —
Ik zei tot haar: „Vrouw, ik ben moe van zwerven.”
Zij lachte om mijn wit pak en mijn gebaren.

En ik zei weer: „Laten wij samen sterven,
Vrouw, mijn naam is Pierrot —” Ik vroeg den hare.
Wij dansten samen of we dronken waren.
En mijn stuk hart rammelde van de scherven.

Dit was een dans op den uitersten rand
Der steilten van verbijstering. Als een brand
Joeg waanzin door mijn lijf heen, dat ging breken —

Als wie een moord deed, heb ik omgekeken
En zag me alleen staan in de vale straat,
En vluchtte weg en sloeg me voor 't gelaat.

In 1913 publiceert Nijhoff het gedicht „De Vrouw In Het Rood” in de Amsterdamse Studenten-almanak en hij beschrijft hoe deze „femme fatale” hem meelonkt en dat zij samen de gehele nacht in liefde doorbrengen. Het gedicht eindigt tweeslachtig omdat hij enerzijds aanvoelt dat, wanneer hij deze vrouw nogmaals ontmoet „zijn leven naar de bliksem zal gaan”, maar anderzijds haar toch wil zoeken, om aan haar zijde te mogen sterven.

In het gedicht „Pierrot” wordt dit zelfde verlangen als een dronken roes geschilderd, waar Nijhoff nu voor terugschrikt en betreurt, dat hij zich hierin zo heeft laten meeslepen.

De liefde blijft Nijhoff trouwens steeds parten spelen. In het gedicht „Het Einde” beschrijft hij hoe een persoonlijke verstandhouding wordt omgebracht en dat in het „vermoeide licht der kandelaren” tussen deze twee mensen „waanzin van woorden” en „wanhoop van gebaren rondspoken”.

De liefde schijnt voor Nijhoff iets onmogelijks te zijn. In dezelfde bundel staan negen gedichten getiteld „De Vervloekte” die schrijnend het failliet van de hartstochten doet uitkomen.

„Liefde, die honger is en om brood schreit, / Dat slechts verdoemden in hun wanhoop eten”... „Maar wij, die altijd machteloos waren, / Hebben elkander stervend liefgehad”... „O wie liefheeft bijt in een bittere bloem!”

Ook hier is het de dood die de uiteindelijke vrede, de rust moet brengen. Het verlangend elkaar in de ogen zien of het leven reeds brak is sprekend genoeg. Het zesde gedicht besluit Nijhoff als volgt:

Daar ik je nooit buiten mijn leven had,
Heb ik je nooit, nog nooit zo liefgehad
Als nu ik je gebroken ogen sluit.

H. AMELINK — LANGERAK

Paulus' brief aan de Galaten

Onverstand 3:1

Wat direct weer opvalt is dat Paulus echt verontwaardigd is. Hij noemt het luisteren naar de Joodische leer een luisteren naar toverij. Dat betekent toch wel dat de terugval in de gemeenten door hem gezien wordt als een werking van satan. Ze lopen gevaar in de ban van de duivel te komen. En men is overal in de ban van de duivel, waar men zich niet houdt aan het Evangelie van de gekruisigde Christus. Het probleem in deze brief is immers: behouden worden door Jezus Christus alleen of ook door eigen werken. En in

de vorige hoofdstukken heeft Paulus het al duidelijk gemaakt, dat we geen halve Zaligmaker hebben, maar een volkomen. Het „onverstand” dat hij hen verwijt is dan ook geen gebrek aan verstand. Hoe zou men iemand gebrek aan verstand kunnen verwijten? Daar kan hij zelf niets aan doen. Het lijkt me dat we het woord onverstand moeten lezen in dezelfde zin als de Heiland de Emmaüsgangers onverstand verwijt (Luk. 24:25). Het is een onverstand dat voortkomt uit traagheid van hart en van het niet luisteren naar het onderwijs dat de Schriften geven! Dat on-

verstand kan aanwezig zijn bij zeer geleerde mensen.

Verder dient gelet te worden op het woord gekruisigde. Jezus Christus is hen als gekruisigde voor ogen geschilderd. Dat betekent natuurlijk niet dat Paulus alleen maar over het lijden van Christus gesproken heeft. Maar het gaat hier om de vraag of het offer van Christus voldoende is tot vrijspraak. Heeft Christus alles volbracht of niet? En juist dat werd ontkend. De mens moest ook nog iets doen. Het woord gekruisigde duidt dan ook een toestand aan, die „berust op een feit uit het verleden, maar voortduurt in het heden” (van Stempvoort).

De duivel die rondgaat als een briesende leeuw tracht steeds weer de mensen in zijn ban te krijgen, zelfs wel in een „godsdiensstige” ban. Maar dat kan hij alleen als we zo onverstandig zijn en niet luisteren naar de Schriften en ons de volkomen Zaligmaker laten afnemen.

En het enige wapen tegen alle demonie, die de gemeenten de eeuwen door bedreigt, is het steeds weer terugkeren naar het luisteren. Het enige wapen, aanvalswapen,

dat we hebben is het Woord van God, dat dan ook het zwaard van de Geest wordt genoemd.

Het niet echt luisteren naar wat de Geest zegt, maakt onverstandige mensen.

Daarom ook: alle aantasting van het gezag van de Schriften, brengt „onverstand” met zich mee.

Geest-vlees 3:2-5

Wat heeft Paulus gedaan? Hij heeft het geloof gepredikt. Dat wil dus zeggen: dat het vertrouwen op het volbrachte werk van Christus voldoende is tot zaligheid. Zo is de Geest begonnen, zo hebben zij de Geest ontvangen. Aanvaard. Zijn Woord en alle zegeningen die daaraan verbonden zijn.

Paulus vraagt: eindig je nu met het vlees. We zullen bij „vlees” hier wel allereerst moeten denken aan de besnijdenis (Gal. 6:12, 13). Zie ook Fil. 3:2-11. Naar het vlees leven heeft in de H. Schrift verder dan ook de betekenis van vertrouwen op je zelf. Ook al leef je ogenschijnlijk nog zo „vroom”. Vleselijk is het niet

Is het te ver gezocht om zoals Nijhoff de dood hier in zijn gedichten opneemt, deze dood als levensbeginsel te zien? De dichter die zijn eigen ziel breekt en zo het nieuwe leven schept? — nml. van het gedicht dat ontstaat (In „Het Licht” zegt hij immers: En mijn ziel breekt zich als ze woorden spreekt.) De dood die als het einddoel van de liefde gestalte krijgt, omdat zij deel heeft aan de eeuwigheid? Wij worden hier wel zeer sterk herinnerd aan Christus’ verzoenend sterven, aan Zijn kruisdood die voor ons, als in Hem gelovenden als de opgestane Heer, een nieuw leven inhoudt.

In feite komt bij Nijhoff de kruisdood van Christus ook ter sprake, nml. in zijn gedicht „De Laatste Dag”, dat hieronder volgt:

Ze grepen hem terwijl zijn vrienden sliepen
En het verraad kuste als een vriend zijn mond.
Rumoer was in de stad, en mannen liepen
Met toortsen in de donkre straten rond.

Een menigte drong op het plein: ze riepen:
„Kruis hem! Kruis hem!” — Hij, die gebonden stond
Voor het paleis, zag in hun oogen ’t diepe
Geheim, waarvoor hem God ter wereld zond.

En naakt werd hij gekruisigd door soldaten,
De vrouwen weenden en de priesters praatten,
Er werd gedobbel en veel wijn vermorst.

Het voorhang scheurde, dooden werden wakker,
Een man wierp zilver ten verdoemden akker.
Het is volbracht! — Zijn hoofd viel aan zijn borst.

Maar ’t lijkt wel dat hier het volbrachte werk van Christus geen objectief bestaande verlossing voor Nijhoff inhoudt, integendeel, dat Christus als voorbeeld bij uitstek en tot in de dood toe moet worden nagevolgd om hieraan deel te krijgen, terwijl de opstanding zelf geen rol speelt!

De „navolging van Christus” krijgt gestalte in gedichten die zich rond het thema van „De Heilige” zouden kunnen groeperen. Het is frappant om te zien hoe het sleutelwoord „breken” in gedichten als „Boehme” en „De Heilige” wordt opgenomen.

De heilige vraagt zich in het gelijknamige gedicht af wat de menigte werkelijk van zijn zegen heeft verkregen, aangezien hijzelf de onmachtigheid ervan inziet („Was niet mijn heele leven maar een leeg / Droomende glimlach tot de oneindigheid?”). Maar verstillend en in zichzelf gekeerd merkt diezelfde heilige dat bij het breken van het brood zijn gevouwen handen „al rijk en vol zijn van een enkel ding” en dat bij het gebed zijn hoofd wordt omkranst door een zilveren licht. Nog duidelijker is dit type van vroomheid in het gedicht „Boehme” — een verwijzing naar de Duitse protestantse mysticus (1575-1624) die zich zeer intensief met het kwaad en de gebrokenheid van deze wereld heeft beziggehouden en daarbij de wedergeboorte in Christus als enige radicale oplossing voorstond.

Ik eet het brood weer van mijn tinnen bord,
En drink weer water uit mijn kroes van tin —
Het licht stroomt door de hoge vensters in,
Terwijl mijn aandacht een extase wordt.

Ik was aan alles dan mijzelf ontweken:
Toen is in deze stilte ’t hart gebroken.
En duizend kaarsen werden aangestoken.
Mijn oogen glanzen in dien schijn, en breken.

’s Nachts stond ik op een brug: in de vaart spiegelen
Huizen, boomen en stadstuinen, die slapen —
Het water stroomt en doet de beelden wieglen.

Ik boog me en zag: zie mijn gelaat was ouder,
Zie, als een doornenkroon was om mijn slapen,
En als een donker kruis boven mijn schouder.

Naast het thema van het „breken” waarmee de dood wordt aangeduid, of, als men actiever wil, de zelfopoffering (waarmee echter niet het bewust actieve in de mens bedoeld wordt), komt bij Nijhoff ook voor het kind, dat als het ware steeds als tegenstelling van deze dood, dit lijden en strijden van het leven wordt gezien.

De ontvankelijkheid van kinderen voor het goddelijke mysterie moet Nijhoff zeer hebben aangesproken wanneer hij dicht:

Wanneer men kindren voor een venster brengt,
Vlak voor een venster, dat het stroomend licht
Hangt in het haar en diep in ’t zacht gezicht,
Lachen hun oogen alsof God hen wenkt.

De directe eenvoud van kinderen herinnert Nijhoff niet zozeer aan zijn eigen geborgen kinderjaren, maar — zoals Theun de Vries m.i. terecht opmerkt¹⁾ — het kind blijkt voor hem een van de aartstypen van „Gods eenvoudig leven” en de overgang naar andere gestalten zoals speellieden, vromen, soldaten en boeren waarin hij „waarachtig leven” belichaamd ziet. Over zijn eigen kinderjaren spreekt Nijhoff overigens met innige tederheid, zonder een spoor van sentimentaliteit. Soms is het alsof hij zichzelf tot een kind rekent:

De zon verdedigt, vader, uw gelaat,
Blind zien uw kindren opwaarts naar uw hemel. (‘Middag’)

Of: „ik ben weer een kind na dezen nacht” („Con Sordino”) en met een verwijtende stem elders: „maar wat je aan een / Kind geven moet, dat bij je komt en schreit, / wist je niet.” („De Gevloekte II”).

Het kind aan de moederborst, het kind in de vrije natuur, het kind dat pianospeelt, het zijn tamelijk naturalistische beelden die het kind als een ongebroken onschuld weergeven — een onschuld die Nijhoff enerzijds hevig begeert, ofwel er met weemoed aan terugdenkt, anderzijds in zichzelf als „een vervloekte” tracht om te brengen.

Hoe anders het volgende te verklaren, dat met hevige emotie uitbarst:

Omdat het moest, namen mijn handen hem,
Heb ik zijn kinder-lichaam stuk gebogen.
Mijn wanhoop schreeuwde naast zijn kinder-stem,
Want ik was bang voor open kinder-oogen.

Is Nijhoff hier niet bezig zich te ontdoen van het kind in hem, op weg naar de „maatschappelijke volwassenheid”? Deze waanzinnige „moord” doet hem de tranen in de ogen springen en navrant besluit Nijhoff dit gedicht, dat hij zichzelf „met vreemde stem een kinder-liedje hoorde zingen”. („De Vervloekte IX”)

¹⁾ Theun de Vries in „M. Nijhoff — Wandeljaar in de werkelijkheid”, Mansarde Pers, ’s-Gravenhage 1946, pag. 32.

☆) In het vorige artikel over Nijhoff zijn enkele zetfoutjes ingeslopen. Kolom 2, regel 2 staat: Maar dat blijft het niet bij. Dit moet zijn: Maar daar blijft het niet bij. Kolom 2, regel 19 staat: minder dat prof. J. Huizinga; dit moet zijn: minder dan prof. J. Huizinga. Kolom 4, noot Expressionsisme, regel 5 staat: generaliserende. Dit moet zijn: **gemechaniseerde**.

BIJBELSTUDIE

voldoende te hebben aan Jezus Christus, Die tot ons komt in het gewaad van het Evangelie.

Abraham 3:6-9

Natuurlijk zullen de dwaalleraars zich beroepen hebben op Abraham. En ze zullen gesteld hebben dat Paulus een „nieuwlichter” was, die de geheel enige positie van Abraham en van zijn volk Israël, als Gods eigen volk, niet erkende.

Nu gaat Paulus juist aan het voorbeeld van Abraham duidelijk maken dat hij niets „nieuws” zegt. Er is geen tegenstelling tussen

Oude en Nieuwe Testament. Op zich zelf is het een juiste gedachte dat wij kinderen van Abraham moeten zijn. De oude belofte aan Abraham was: een land, een volk, en zegen voor de volkeren. Met u zullen alle geslachten der aarde gezegend worden (Gen. 12:1-3). Vergelijk ook Rom. 4. De zaligheid is uit de Joden. De heerlijkheid wordt in de H. Schrift dan ook voorgesteld als verkeren met Abraham (Matth. 8:11; Luk. 16:22).

Nu zegt Paulus hier: wat ik en de andere apostelen gepredikt hebben als weg tot behoud is geen andere weg dan die Abraham gegaan is. Abraham kreeg maar geen kinderen. God wachtte totdat het „onmogelijk” werd. En Abraham is daaronder wel eens moedeloos geworden. (Gen. 15). Maar als de HERE hem dan troost dan staat er „En hij geloofde in de HERE en Hij rekende het hem toe als gerechtigheid”. Een tekst die Paulus hier citeert.

Door gelovig te horen naar Gods eigen Woord en zo Hem te trouwen kreeg ook Abraham deel aan de vrij spraak.

Paulus verzint niets nieuws.

Zijn nu alleen Joden of besneden heidenen kinderen van Abraham? Neen. Allen en alléén zij, die Abraham volgen op de weg van geloofsgehoor. Dat geldt voor Joden en heidenen gelijkelijk. Zodra je „vleselijk” op Jood-zijn gaat vertrouwen dan komt het harde woord: God is bij machte uit deze stenen Abraham kinderen te wekken. Door te geloven in Jezus Christus de gekruisigde wordt men een kind van Abraham. Daar heeft een heiden zich niet voor te laten besnijden.

Het is nuttig in de Bijbel op te zoeken wat over de positie van Abraham gezegd wordt. Ook b.v. wat Jacobus van hem zegt. Zie daarvoor ds C. Vonk, Voorzeide Leer (over de Catechismus) blz. 320 vv; 334 vv.

ware eenheid

Deze leer sticht ook de echte eenheid. Wat gescheiden was wordt verbonden (3:8, zie ook 3:14 en Rom. 4:23-25). Er ontstaan één gemeente van bekeerde heidenen en bekeerde Joden.

Abraham wordt ook als „heiden”

door God begenadigd. Hij ontving de belofte immers voordat hij besneden was. Gen. 12. Gen. 15, Gen. 17.

Deze eenheid behoeft natuurlijk niet altijd een organisatorische eenheid te zijn. Daarvoor zijn de gelovigen te zeer verspreid vaak over heel de wereld. Maar er dient wel te zijn de „enigheid van het geloof”, zoals de H. Catechismus het noemt. In het ware geloof overeenstemmend.

Na Pinksteren keer de Geest terug naar de heidenen. De opdracht aan de apostelen is niet minder dan het Evangelie te prediken aan alle volken. De scheiding tussen Jood en heiden was tijdelijk. Zij die uit het geloof in Jezus Christus zijn, worden dus gezegend tezamen met de gelovige Abraham.

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Onder ons

Toen ik in Utrecht uit de trein stapte, besepte ik, niet te weten waar de Mariaplaats mocht liggen. Stom — dat had ik even moeten navragen. Iedereen weet dat natuurlijk, alleen ik niet. Dies liep ik met de stroom mee, richting centrum. Wetend dat de meerderheid altijd verkeerd loopt en dat alleen de enkeling de wereld vooruithelpt. Dare to be a Daniel, durf alleen te staan. En dan maar uitkijken naar een betrouwbaar lijkende vraagbaak.

Ja hoor, op de brug trof ik een collega: een openbaar muzikant. Een merkwaardig man, met anderhalve poot en een mondharmonica. Speelde met al zijn macht: een been om op te staan, een been om de kost te verdienen, een hand om de harmonica te bewegen en een hand om de geldkist vast te houden; een mond om muziek te maken en ogen die je collegiaal aankeken.

Ik bleef staan, offerde mijn geldstukje (kolosiaal, wat zulke mensen op zaterdag kunnen verdienen) en wachtte eerbiedig tot zijn aubade uit was. Hij sloot zijn muziekstuk met een jubelende cadens af, gaf nog een slottirade en nóg een bezegeling en keek me afwachting aan.

— Of u me even wilt zeggen waar ik de Mariaplaats vind, vroeg ik, het gebouw van Kunsten en Wetenschappen, weet u wel?
— Jazeker, antwoordde hij minzaam, u loopt gewoon recht door...
— langs de Neude?
— langs het postkantoor en dan de smalle straat door, steeds recht door tot u niet verder kunt.
— Dat is ver, probeerde ik nog een grapje.
— Tot u niet verder kunt, herhaalde hij; dan bent u er.

Helemaal gerust was ik niet. Ik zag mezelf bij levende lijve en ontijdig op het Janskerkhof terecht komen. Gesteld dat er nog plaats voor me was. Toch liep ik door en luisterde met een half oor naar de nieuwe serenade, die achter me op de brug opbloeide. Postkantoor voorbij, smalle straat door. Zie je wel, even later stond ik besluiteloos op het Janskerkhof. Toen zong ene Heine aan mijn oor: Auf einen Totenacker hat mich mein Weg gebracht... Maar dat kon de bedoeling niet zijn van mijn collega. Gelukkig: twee ijverige dienaren van de heilige Hermadad waren in de weer om nummers van verkeerd geparkeerde auto's op te nemen en bonnen uit te reiken. (Kolosiaal, wat kunnen die kerels op zaterdag veel verdienen.)

Ik wachtte beleefd tot een van de twee zijn bon volgeschreven en onder een ruitenwisper bevestigd had. Toen verzocht ik hem, mij even een kleine inlichting te geven.

— De Mariaplaats, vroeg ik, Gebouw van Kunsten en Wetenschappen, weet u wel?
— Op zaterdag? vroeg hij verwonderd. Wat moet u met kunsten en wetenschappen op zaterdag?
— Zo maar, antwoordde ik onzeker, een vergadering of zo...
— Een vergadering? Op zaterdag? Weet u dat wel zeker meneer? Wat voor vergadering eigenlijk? vroeg Hermadad.
— Van een krant, een blad bedoel ik, jaarlijks overgangsexamen weet u wel, of ik bedoel persvereniging, of eigenlijk confrontatie met broeders en zo, weet u wel?

Ik merkte dat Hermadad, die wat minder lengte van moeder Natuur had meegekregen dan ik, zijn hakken voorzichtig van het plaveisel losmaakte en probeerde op mijn ooghoogte te komen. Nu ging hij me wat meer imponeren, besepte ik.

— Bent u hier eigenlijk wel goed terecht? vroeg hij met gezag.
— In Utrecht bedoelt u?
— Jazeker, in Utrecht meneer!
— Ik ben hier geboren, begon ik nog. Toen zweeg ik, want het ongehoofd stond een duim dik op 's mans strenge aangezicht.
— Geboren zei u? Weet u dat wel zeker?
— Dat is me altijd zo verteld, probeerde ik.
— En is u ook altijd zo verteld, dat u examen moet doen op zaterdag?
— Och nee natuurlijk, hoe komt u bij dat examen, het gaat om Maria weet u wel, om de Mariaplaats en een jaarlijkse ontmoeting met eh — met leden en lezers en zo.
— Lezers waarvan? vroeg hij met uitbundig wantrouwen.
— Van artikelen, van opstellen en zo, snapt u wel?
— Nee, zei hij uitgesproken nors, dat snap ik niet. Mariaplaats zei u? En Gebouw van Kunsten en Wetenschappen? U gaat hier rechts uit de flank naar de Domkerk.

— Maar ik moet niet in de Domkerk zijn, protesteerde ik.
— U gaat richting Domkerk, besliste hij. En voor de kerk gaat u rechts af. Dan gaat u drie maal om de Domtoren en neemt rechts de Servetstraat.
— Pardon, vroeg ik, Michael Servet?
— Wat zou dat nu, briepte Hermadad; wat scheelt er aan Michael Servet?
— Die was tegen de leer van de Drie-eenheid en een bestrijder van Calvijn, mompelde ik. Ik moet juist bij een calvinistisch gezelschap zijn.
— Voor mijn part neemt u de Barend Servetstraat. Hermadad was aan het eind van zijn geduld. Met parkeerbonnen was tenminste meer te verdienen dan met mij. U loopt de hele Servet af, zei hij nog, en loopt dan tegen een groot wit gebouw op. Daar kunt u niet verder.

Ik ben gehoorzaam richting Dom gewandeld, rechts af gegaan, drie maal om de Domtoren gelopen en met enige huivering de Servet doorgegaan. Welke Servet? De tegenspeler van Calvijn of de tegenspeler van de EO? Ik wist het niet en twijfel vervulde meer en meer mijn hart. Daarom merkte ik niet het grote witte gebouw aan het eind van de straat op.

Met een klap kwam ik er tegen tot stilstand. Bèng! Inderdaad, ik kon niet verder.

Twee broeders raapten mij op en verleenden eerste hulp.

— Je stukjes lust ik niet, gromde de ene, die een blauw oog wegstreek.

— Maar zó was het nu ook weer niet bedoeld, suste de ander, die mijn jasje afklopte.

Toen ging ik naar binnen, groette de broeders en greep moed. We waren weer onder ons. Eén nam me even apart: „je mag om mij ook wel wat korter schrijven”, vertrouwde hij me toe.

H. AMELINK — LANGERAK

Boek-bespreking

Naar een Petrusdienst?

door Prof. dr G. P. van Iterzon.
Uitgave Buijten en Schipperheijn. Prijs f 3,90.

Was en is misschien de slagzin van de Verenigde Naties: „één wereld of geen wereld”, de slagzin van vele christenen is tegenwoordig: „één georganiseerde kerk of geen.”

Prof. Van Iterzon gaat in deze brochure van de Willem de Zwijgerstichting in op een rapport aangeboden aan de synode van de Ned. Herv. Kerk dat als titel heeft „Wat is er aan de hand met het ambt?”. Een rapport uit 1970. In hoofdzaak geschreven door Prof. dr H. Berkhof, zoals meegedeeld wordt. In dat rapport wordt gepleit voor een personeel universeel ambt in „een verenigde wereldkerk”. „Misschien is de tijd niet ver meer, dat de voortgaande eenwording der kerken enerzijds en de veranderingen in de Rooms-Katholieke Kerk anderzijds een gesprek over dit moeilijke en gewichtige punt zowel nodig als mogelijk zullen maken”. U begrijpt dan komt de vraag van het pausschap en van de leer dat de bisschoppen van Rome opvolgers zijn van de apostelen in het gezicht.

Hij gaat ook in op de gedachten van de R.K. theoloog Hans Küng, die de Petrusmacht afwijst om

voor een Petrusdienst zeer bewogen te pleiten. Prof. Küng komt tot soortgelijke gedachten, zegt Van Iterzon, als hij zegt: „Petrusdienst of Petrusmacht — dit zal voor de verdere oecumenische toenadering minstens even belangrijk zijn als alle exegetische en historische discussie.”

Het is geen wonder dat Prof. Van Iterzon dan de vragen aan de orde stelt: 1. Kent het Nieuwe Testament een Petrus-ambt of Petrusdienst? 2. Zo ja, zijn hieraan ook voor onze tijd noodzakelijke consequenties verbonden? 3. Indien niet, heeft het zin, gezien de historie te streven naar zulk een ambt of dienst voor alle kerken, hetzij in oecumenisch verband, hetzij in een allesomvattende wereldkerk? (blz. 7).

De schrijver ontkent de eerste vraag. Ik meen op zeer doordachte Schriftuurlijke gronden.

Hij wijst op het feit dat Petrus ter verantwoording wordt geroepen door de gemeente van Jeruzalem als hij naar Cornelius is geweest. Hij wijst op Galaten 2, waar Jacobus als eerste genoemd wordt van de steunpilaren van de gemeente en niet Jacobus, in welke brief Paulus ook vermeldt dat hij Petrus publiek weerstaat. Hij wijst op de vrij ondergeschikte rol die Petrus speelt in Hand. 15. Verder wijst hij op het feit dat in Handelingen Petrus ging en Paulus kwam. Hij wijst erop dat ambtelijk Petrus nooit boven de andere apostelen wordt verheven. En het m.i. belangrijkste argument formuleert de schrijver zo „Komt het niet meer met de werkelijkheid van het kerkelijk belijden en leven overeen, als men wanneer het over de fundamentele betekenis van het apostolisch kerugma (= heilsboodschap) gaat, eerder aan Paulus een ereprimaat toekent dan aan Petrus?” (blz. 32) Ik dacht dat die vraag eigenlijk niet eens gesteld behoeft te worden. De grootste gebeurtenis in de kerkgeschiedenis na Pinkste-

ren is toch immers de roeping en bekering van Paulus. Paulus is zich van deze geheel enige positie dan ook welbewust. Hij heeft het apostelambt wel als „dertien-de” gekregen, als een misgeboorte, en hij was het niet waard, maar hij roept een ieder op hem na te volgen.

Van een monarchaal stelsel, zoals de R.K. dat kent is inderdaad in de H. Schrift geen sprake. Het wordt zelfs verboden. Het feit dat iemand zich heilige Vader laat noemen is regelrecht in strijd met wat de Heiland zegt in Matth. 23. Van een eenhoofdige onfeilbaar leerambt is daar geen sprake.

Uitvoerig wordt natuurlijk aandacht besteed aan Matth. 16:18. De exegese die Prof. Van Itterzon geeft bevredigt me niet geheel en lijkt me ook innerlijk tegenstrijdig. Hij ontkent dat bij het woord „petra” enkel aan de belijdenis van Petrus gedacht moet worden. (blz. 24). Ik zie niet in waarom. Want „Voorts is het belangrijk dat Petrus ook hier als woordvoerder optreedt. Immers wanneer Jezus al zijn discipelen gezamenlijk voor de vraag stelt: maar gij, wie zegt dat Ik ben...” (blz. 26). Als men het gezamenlijke, het meervoud in het geheel van Matth. 16:13-20 voor ogen houdt, is er geen sprake meer van dat er daar van een primaat van Petrus gesproken zou worden. Juist als Petrus „woordvoerder” is, dan is er geen reden om de bevoegdheid van „binden en ontbinden” alleen op Petrus te laten slaan en niet op de andere apostelen. Zie ook Joh. 20:22, 23. En met instemming citeert de schrijver Prof. Herman Ridderbos: „Hoewel Petrus hier alleen ge-

noemd wordt en de met zijn naam verband houdende woordspeling ligt hierin niet opgesloten dat Petrus een van alle discipelen onderscheiden opdracht kreeg, althans niet, dat zijn arbeid voor de fundering der gemeente en als gevolmachtigde des Heren een exclusieve betekenis had”. Als men dit aanneemt is het dunkt me niet mogelijk over „deze petra” anders te spreken dan als over de door Petrus geformuleerde belijdenis.

Trouwens apostelen hebben geen opvolgers als oog- en oorgetuigen. Kunnen juist vanwege dat getuige-zijn van de opstanding geen opvolgers hebben.

Prof. Van Itterzon komt tot de conclusie: „Daarom blijft de uitlegging van Matth. 16 voor het interkerkelijk gesprek hoogst actueel en maken de reformatorische kerken nog steeds bezwaar tegen de locale, temporale en ambtelijke uitbreiding, die aan dit Schriftwoord door de haars inziens dogmatische Rooms-Katholieke exegese nog wordt gegeven”.

Jammer is dat de vraag: hoe komt het dat men steeds verlangt naar een zichtbaar middelpunt van de georganiseerde gemeenten, niet aan de orde wordt gesteld. Dat gaat dunkt me vooraf aan de vraag naar de verschillen tussen de R.K. en de Ned. Herv. Kerk. Omdat ze beiden de „pion” van de ouderling nog niet zien en niet erkennen dat geen kerk over een andere kerk en geen ambtsdrager over een andere ambtsdrager enige heerschappij zal voeren. De plaatselijke zelfstandigheid van de gemeente dient eerst besproken te worden. En beantwoord.

Vervolg van pag 167

De nieuwe theologische faculteit van de V.U.

met de verschillende kerken, die weer voor hen een afzetgebied vormen, maar daar blijft het bij. Ik moet mijn werk doen, en dat is het enige waarop ik word bekeken bij de Vrije Universiteit.”

Een andere consequentie van de omzetting der theologische faculteit aan de V.U. is dat het verdere van dissertaties waarin van de belijdenis van de Geref. Kerk wordt afgeweken of die daarin wordt bestreden, volkomen legitiem is. Binnen het kader van de Vrije Universiteit namelijk. Zo was het b.v. met de dissertatie van dr. Wiersinga over de Verzoening. Hoe de kerkelijke instanties daartegenover staan en daarop reageren is een andere kwestie. Maar volgens de **normen die voor de V.U. gelden** is zo iets volkomen **wettig** en dus **geoorloofd**.

Een volgende consequentie van deze nieuwe stand van zaken is dat de Geref. Kerken in haar synodes jaren lang kunnen en moeten worstelen om invloeden van in het kader van de V.U. volkomen wettig gepropageerde anticonfessionele theologische beschouwingen te bestrijden ten einde de kerken voor de funeste invloed daarvan te beschermen! De laatste jaren zijn van een dergelijk gebeuren getuige geweest. Zo is de nieuwe situatie van de theol. faculteit aan de V.U. Uiteraard is deze nog pas in het beginstadium van haar ontwikkeling.

Maar het heeft er alle schijn van dat het principiële verschil tussen haar en de andere theologen theol. faculteiten in ons land spoedig zal zijn uitgewist. Ze zal dan niet meer zijn dan een „variatie” van een en dezelfde „soort”.

Wie doet er mee?

(5)

Het is een lange tijd geleden sinds ik mijn vorige „Wie doet er mee?” schreef. Ik had bij mijn werk vergeten dat ik aan de verkeerde — of misschien beter gezegd: de goede — kant van de zeventig ben! En daarvan was het gevolg dat de dokter mij in bed deponeerde. Maar nu gaat het weer prima en vervolg ik deze, mij zeer dierbare artikelenreeks!

Laat ik beginnen met te zeggen dat ik bijzonder vertroost werd. Elke morgen opnieuw. U zult het wel merken aan wat nu volgt. Het begon met (197). Die gaf f 7,50. (881) uit een plaats waar voor heel veel jaren ook een Veenhof woonde, schonk f 25,—. Een dame van wie ik ook een fijne lange brief kreeg (885) gireerde eveneens f 25,—. Een volgende f 25,— kwam uit de buurt van Amersfoort. Uit „ergens” in Noord-Brabant ontving ik via een overschrijving f 10,—. Uit de oude keizersstad stuurde mij een broeder (775) f 20,— met de spreuk „opdat zij allen één zijn”. Kampen en omstreken zijn een vruchtbaar land. Dat bewees (674) met een cadeau van f 50,—. En via een vroegere ge-

ver (821) kreeg ik van een „synodale” broeder f 10,—. Prachtig! Daarop volgde van een beste vriend via een bank (994) met f 40,—. Tot ziens! Een oud-Enschedeese-echtpaar (176) gireerde f 12,50. En daarna kwam uit Gelde's hoofdstad (297) f 20,—. Met de f 5,— van (243) ben ik bijzonder blij! Evenals met de f 10,— uit Gelre's hoofdstad (297) f 20,—, een broeder bij wie ik enkele jaren geleden erg plezierig logeerde (121) kwam f 25,—. En van een andere bekende uit zuidelijker streken (488) f 10,—. En van jou R. — je vader en moeder zijn net bij ons! — f 10,—. Ook f 10,— met de opmerking „beter laat dan nooit” van (767). Ik was blij met uw f 25,— (300). Ik vergeet die tijd ook nooit. Hartelijke groet! Weer uit het hoge noorden van (249) f 5,—. En van een dame met een mij zeer goed bekende naam (741) f 25,—. Ja zo is het: „Tot opbouw via „Opbouw”. Via een bank met (277) bereikte mij f 20,—. En uit Den Haag zond mij (525) f 15,—. En ten slotte: f 100,— van twee mensen (359) die ik altijd met grote vreugde zie en hoor. Tot ziens.

Dit was het dan weer. Niet minder dan **f 504,—**. Werkelijk, ik ben steeds weer verwonderd! Er zijn zo van die „kleine dingen” die je plezier kunnen doen. En zo iets is dit!

En ik weet: er komt nog meer! Veel, veel dank. Mijn gironummer is nog steeds 817419.

Uw C. Veenhof

Kerknieuws

Soemba-Borneo (29) — Ds Hungga, predikant van de gemeente te Kanenggar heeft emeritaat aangevraagd. Hij had daarvoor drie motieven:

- ik ben al oud;
- mijn duizeling-ziekte is weer komen opzetten en ik kan de brs en zis niet meer bedienen zoals het behoort;
- ik kan het levensonderhoud van mij en mijn gezin te dezer plaatse nie, meer waarborgen.

Zo'n verzoek leidt dan tot een vergadering van de kerkeraad met visitatoren, in dit geval de predikanten Tanahomba en Goossens. En hier volgt een verslag van wat ze daar hebben besproken. Is ds Hungga wel zo oud? Hij is van 1915, werd op 20-jarige leeftijd school-goeroe, is daarna aangesteld als goeroe-indijl (evangelie-prediker), assisteerde bij de opleiding (1963-69) en is sinds 1969 predikant.

Zijn ziekte is inderdaad een beletsel om te werken, althans dat kan het zijn. Hij schijnt een flinke hernia te hebben; maar de moeilijkheden kwamen eerst duidelijk naar voren nadat hij in z'n eentje een stuwdammetje in een rivier had aangelegd ten behoeve van zijn sawahs.

En zo kwam ook het levensonderhoud aan de orde. Zijn gezin leeft heel sober (in de brief, die we kregen staat zelfs „armoedzaaiër”) en hij weigert van de gemeente iets aan te nemen, omdat iedereen z'n rijs en vlees zelf hard nodig heeft. Niettemin is onze broeder Hungga schatrijk: bezitter van ongeveer 1000 paarden en evenveel runderen. Maar daar moet je niet aankomen, want dan kom je aan z'n status! De traditie wil ook wat! Dat bezit moet in stand blij-

Wist U.....

● dat de Ned. Geref. Zendingkerk haar ledental onder de kleurlingen tussen 1951 en 1960 zag stijgen van 291.087 tot 440.370?...

● dat de zendingsbijdragen van de Ned. Geref. Kerk in Zuid-Afrika de laatste vier, vijf jaar verdubbeld zijn en in de Kaapprovincie zelfs met 314% vermeerderde en dat deze kerk jaarlijks 23 miljoen gulden voor de zending bijdraagt?...

● dat het aantal Bantu-leden van de Ned. Geref. Kerk tussen 1951 en 1961 klom van 297.382 tot 524.706 en nu 4,8% van de totale Bantu-bevolking bedraagt?...

● dat de christelijke kerken in Afrika 145 miljoen leden tellen op een totale bevolking van 307 miljoen en dat de groei van deze kerken twee maal zo snel gaat als die van de natuurlijke bevolkingsaanwas?...

● dat de „verontruste” geref. predikanten een eigen vereniging hebben opgericht die de naam draagt „Gereformeerde predikantenvereniging Calvin”?...

● dat op het congres van de PPR — leider dr. Bas de Gaay Fortman — de confessionele partijen een „lelijk oud wijf” zijn genoemd?...

● dat er een nieuwe partij is opgericht — de partij van de „Vrije Democraten” — die de „leemte” willen „opvullen” tussen de VVD en D 66?...

● dat er onder leiding van mr. Van der Meulen, wetenschappelijk medewerker aan de Stedelijke Universiteit van Amsterdam, een organisatie is opgericht — de „Rode Hulp” — die alle progressieve personen of groepen, die door hun activiteiten daarmee komen, wil samenbundelen tegen de kapitalistische maatschappij in conflict en dat deze organisatie in het leven geroepen is naar aanleiding van het optreden van de politie te Eindhoven tegen de leden van de anarchistische „Rode Jeugd”?...

● dat de laagste c.a.o.-lonen (netto) in de metaalindustrie van 1963 tot 1972 geklommen zijn van f 4.000,— tot f 9.000,— d.i. met 220%, de hoogste van f 8.250,— tot f 15.250,— dat is met 183%?...

● dat in De Reformatie deze uitspraak werd gedaan: „als iemand de „Open Brief” verdedigt, dan wel de stelling „voorlopig geen kinderen”, het is beide even erg”?...

● dat in Italië sinds 1957 uit kerken, kloosters, musea enz. 25000 kunstwerken zijn gestolen?...

● dat volgens een rapport van het internationaal comité voor de verdediging van de rechten van de mens in de Sovjet-Unie in Rusland in tenminste duizend dwangarbeiderskampen meer dan een miljoen mensen gevangen worden gehouden?...

● dat in Addis Abbeba een gigantische radiozender staat die gedurende 28 uur per dag in 13 talen evangelische uitzendingen verzorgt over heel Afrika, de z.g. Radio voice of the Gospel?...

● dat de 13 Lutherse kerken van Zuid-Afrika geëist hebben dat de apartheid die tussen hen bestaat wordt doorbroken?...

● dat de Lutherse kerken in Zuid-Afrika 725.000 afrikanen, 85.000 halfbloeden en 39.000 blanken tellen?...

ven. Ja, zo is hij niet alleen, zo is men op Soemba.

Toen kwam de vraag of iemand in zulke omstandigheden dan wel mei emeritaat kon gaan. Want ds Hungga wilde naar zijn stamdprijs terug en daar weer „als boer” gaan leven. In feite — zoals wij dat in onze situatie zouden zeggen — overgaan tot een andere staat des levens. Akkoord, zei hij, maar laat mij dan in elk geval mijn ambt behouden! Daar zat 'm de kneep. Een predikant is méér in aanzien dan een gewone Soembanees.

Nu, praat daar maar eens tegen. Kerkeraad en visitatoren kwamen echter samen tot de conclusie, dat als ds Hungga uit Kananggar zou verdwijnen en naar Kaninoe Mbaroe zou vertrekken, hij dan zijn ambt daadwerkelijk neerlegde. Dat wil niet zeggen, zo heeft men hem op het hart gebonden, dat hij in zijn nieuwe woonplaats geen getuige van zijn Heer zou kunnen en moeten zijn. Hij zou ook in die omgeving het evangelie behoren te brengen, juist daar, waar het is een puur heidense samenleving.

En wie weet, zou de HERE hem niet willen gebruiken om mensen uit de duisternis te trekken tot het wonderbare licht!

Ja, dat was allemaal waar, maar het was toch ook een grote teleurstelling voor hem, dan geen „echte” dominee meer te zijn!

Je komt dat in vele situaties tegen, dat „merkwaardig denken”, zoals een oudere zendeling, ds Wielenga, zei.

Preekconsent — De classicale vergadering van de kerken in het ressort Amsterdam heeft op 7 mei j.l. aan br. J. Waagmeester voor een jaar preekconsent verleend. Het adres van de heer Waagmeester is: Quellijnstraat 47-I, Amsterdam-Z., tel. 020-765468.

Verzoek aan kerkeraden

Gereformeerde patiënten in psychiatisch ziekenhuis Wolfheze.

De raad van de Gereformeerde kerk te Oosterbeek-Wolfheze verzoekt langs deze weg aan alle kerkeraden in het land hem mede te delen of er zich in het Psychiatisch ziekenhuis te Wolfheze leden van hun gemeente bevinden. Vanzelfsprekend gaat het om patiënten die voor langere tijd in dit ziekenhuis zijn opgenomen, b.v. langer dan 3 maanden.

De kerkeraad stelt het ook op prijs in de toekomst van opnames op de hoogte te worden gesteld. Met de kerkeraad die op dit verzoek reageren zal nader contact worden opgenomen inzake de samenwerking van de betreffende broeders en zusters.

Het adres van de scriba luidt: C. van Hall, Zwanebloemstraat 7, Renkum.

C.D.C. — Dit jaar zal, D.V. de Centrale Diaconale Conferentie worden gehouden op zaterdag 2 juni a.s. te Amsterdam.

Samenkomst in de Aula van de Chr. Scholengemeenschap, Nobelweg 6, Amsterdam-Oost. (In de

onmiddellijke omgeving van het Amstelstation). Aanvang 10 uur. De uitnodigingen aan de diakenen zijn verzonden. Zie ook het artikel in „Opbouw” van 27 april j.l.

ADRESSEN

Adreswijziging: Scriba: W. Haaksema, Obrechtlaan 20, Alles, tel. 40332. Adres kerkeraad: ds D. J. A. Brink, Obrechtlaan 68, Assen, tel. 40728. Kerkgebouw: Chr. Geref. Kerk, Kanaalstraat, Assen. Aanvang diensten: 11 uur en 19 uur. Dit speciaal voor de vakantie-mensen die deze zomer in de omgeving van Assen hun vakantie hopen door te brengen.

Sliedrecht — Scriba: J. H. Verhey, Pieter de Hoochplaats 386, Alblasserdam, tel. 01859-4463.

Twee conferenties

Er worden dezer dagen twee conferenties gehouden waarvoor we hier graag de aandacht willen vragen.

Op hemelvaartsdag organiseert het G(ereformeerde) L(andelijk) J(eugd) C(omit ) een „Jeugddag” in Wezep. Het thema daarvoor is „Vrede” en ds Van Oene, C. Huijzinga en J. P. M. Rietkerk zullen dat van verschillende kanten belichten. Een vorige jeugddag is naar ik hoorde bijzonder goed geslaagd. En ik vermoed dat de jeugd in Wezep ook een fijne dag zal hebben.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om er op te wijzen dat het G.L.J.C. begonnen is met de uitgave van een eigen maandblad. Het heet „Verkenning” en het eerste nummer ziet er voortreffelijk uit. H. L. Bogaard schreef er een artikeltje in over Vietnam waarin hij op alzijdige voorlichting ten aanzien van dat rampzalige land aandringt. Ik hoop dat hij die in volgende nummers geven zal. Wat in Vietnam gebeurt is voor de toekomst van de wereld van enorme betekenis. En de voorlichting die wij daarover ontvangen is gruwelijk eenzijdig. Met grote vreugde ontmoette ik ook Hans Werkman weer in dit blad. Voorlichting over de moderne literatuur is bitter, bitter nodig. En wie Hans onlangs voor de t.v. heeft gezien als één van een kwartet voorlichten zal het wel met me eens zijn dat hij de goede methode daarvan te pakken heeft. Ds Janssen gaf een paar schetsen voor bijbelstudie die precies beantwoorden aan de eis die men daaraan stellen moet! Wijzen op de hoofdgedachten. Verwijzen naar verklarende parallellen. Stimuleren tot grondig lezen en zelfstudie van werken. Vooral ook aangeven wat de strekking is van het Schriftgedeelte. Als „Verkenning” zo blijft wordt het een prima blad.

De andere conferentie waarop ik het oog heb is die van de diakenen. Ze wordt op 2 juni in Amsterdam gehouden. Ik schreef er reeds over. Ik zou diakenen nóg eens willen opwekken daarheen te gaan. Er is heel veel te zeggen over de diakonale arbeid in de steeds veranderende situatie van het leven van kerk en volk! En het is broodnodig daarover samen te spreken en voorlichting te ontvangen.

C.V.

Gods goedheid is als
morgendaauw,
elk nieuw geslacht ervaart
zijn trouw.

Dankbaar en blij berichten wij u
de geboorte van onze zoon

Marinus Alexander
Wij noemen hem **Sander**

J. G. van Oord
M. I. van Oord-van Putten
Govert

Madrid, 11 mei 1973
Calle Marbella 51, Mirasierra

Geboren

Astrid Laurentia

Kind van mensen,
een nieuw lied voor de Heer

A. Watt l
J. C. Watt l-Alewijnse
Stella en Yvonne

Hoofddorp, 19 mei 1973
Graan voor Visch 19801

Op zondag 20 mei heeft de Koning der Kerk tot Zich genomen

K. FOLTERS

Met grote dankbaarheid gedenken wij de vele en trouwe arbeid die deze broeder in dienst van zijn Heer ook in het ambt heeft verricht.

De God van alle genade getrooste zuster Folders en de kinderen.

De begrafenis heeft plaatsgehad donderdag 24 mei.

Namens de kerkeraad der
Geref. Kerk
van Breukelen,
M. J. Arntzen, praeses
H. van der Neut, scriba

God nam tot Zich mijn lieve Man,
onze lieve Vader, Schoonvader en
Opa

Menno Drewes Oosterhof

op de leeftijd van 60 jaar.

Psalm 39 vers 8.

Harlingen:

Tr. Oosterhof-Okamp Son-
Breughel

J. L. E. Oosterhof

G. J. H. Oosterhof-Bartels

Harlingen:

Frederieke Menno Drewes

Dokkum:

G. T. Oosterhof

Groningen:

H. A. Straatsma-Oosterhof

M. Straatsma

Hester, Sebastiaan

Harlingen:

W. G. Oosterhof

Marga Post

Harlingen:

M. D. Oosterhof

Harlingen, 21 mei 1973
Grote Bredeplaats 8

De begrafenis heeft heden plaats
genomen.

Drukkerij »Steenbergen«

★

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Bij Arnhem,

in bos gelegen,

ZOMERHUISJE TE HUUR

3 slaapkamers.

Van 16 t/m 30 juni.

f 200,— per week.

Tel. 085 - 436226.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN

IN DIT BLAD

Redactieleden

Ds H. Amelink
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Prof. C. Veenhof
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink,
Lekdijk 82 b,
Langerak (Z.-H.)
Tel. 0 1843 - 232

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 20,— per jaar
f 10,50 per halfjaar
f 5,50 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.